עין משפט נר מצוה

נב א מיי' פ"ח מהלכות יום הכפורים ה"ב:
נג ב שם הלכה ה:
נד ג מיי' פ"ג מהלכות ביאת מקדש הלכה ו:
נה ד שם הלכה ח:
נו ה שם הלכה ו:

מסורת הש"ס

אלא לחדא אמר לה על מנת שתכנס לבית הכנסת • דתנא"ג דכבר הקשה לו דילמא לא עיילא לבי כנישתא ה"מ גבי דידה שהכשים עצליות הן אבל כהגיס זריזין הן וכ"ש כהן גדול דזריז טפי ולא יכנס ועוד גבי דידה חיישינן טפי לפי שאינה תדירה בכתלו לראות אם לא תמות חבריתה שתיכנס היא לבית הכנסת דלמוז בכפה תלו לה:

לחדא אמר לה על מנת שתכנס כו'. פי' ולשניה אמר על מנת שלא תמות חבריתך דהו ליכא למיתן למידי דאי מתה השניה בפלגא דעבודה עייל לבית הכנסת והוה ליה ליגוטא למפרע וליכא שני בתים ואי לא מייתא לא הא ולא הא הוא ליה דקמייתא גט ולא ליעול לבית הכנסת ואי מייתא קמייתא בפלגא דעבודה כיון דשניה לא מייתא דלמייתה דתרתי לא חיים הוא לה מגורשת למפרע ולא ליעול לבית הכנסת אבל אי לא מגרש אלא נאה אמר לה על מנת שתכנס לבית הכנסת ולא אמר לרחל מידי דילמא מייתא רחל בפלגא דעבודה והיכי ליעביד אי עייל לבית הכנסת קס ליה מכאן ולהבא בלא בית ואי לא עייל לבית הכנסת הרי עבד מקצת עבודה בשני בתים הלכך לא אפשר בע"א ונס הלשון משמע כן מדקאמר לחדא אמר לה מכלל דאלא לשניה אמר והתנה עמה בירושלמי משמע אשה אחרת מתקיין לו מזמנין לותה אשה תמות אשתו ביום הכפורים שיקדש זאת ביום"כ ופליג אגמרא דידן דפריך התם ויקדש מאתמול דמשמע דבר מתקיין בהזמנה בעלמא ומשני וכפר בעדו ובעד ביתו (ויקרא טז) ולא בעד שני בתים ופריך ולא גמלא כקונה קנין בשכח ומשני משום שבית התירו במקדש מ"ל חגיגה לא מייתא דלמא אמר לה הלין דכסין תרמלן לריך לכונסן מבעוד יום שלא יהא כקונה קנין בשכח לא עליה בשכח אבל דבר להכי מותר לבא עליה אבל אלמנה אחין לה חופה ואינה נקנית לבעלה ליורשה ולימתא לה ולהפר נדריה אלא ע"י ביאה לריך לבא עליה מבעוד יום שלא יהא כקונה קנין בשכח ואפילו אח"ל שיש לאלמנה חופה קודם ביאה ס"ל דיחוד שמתייחדת עמו הייט חופתה וזה נ"ל לעשות קודם השכח אבל בתולה מצינה בהיומא היא חופה שלה וזה היו רגילין לעשות ביום אבל לא היו מייחדין אלא בלילה ממנו לביאה והשתא קאמר בירושלמי הלין דכסין תרמלן לריך לייחדן מבעוד יום דיחוד שלה הייט חופה וכן נראה לי יותר טעמ דאלמנה נמי אית לה חופה קודם ביאה ויש לדייק במאי דפרים שהכונס אלמנה לריך לייחדן מערב שבת אחר ברכת הנשואין: **ולחדא** אמר לה הרי זה גיטך על מנת שלא תכנסי לביהכ"נ בפלגא דעבודה כיון דלא עייל לביהכ"נ הוה מגורשת למפרע וליכא שני בתים ואי לא מייתא הא ולא הא הוא ליה גט ולא עייל לבית הכנסת ואי מייתא קמייתא בפלגא דעבודה כיון דשניה לא מייתא דלמייתה דתרתי לא חיים הוא לה מגורשת למפרע ולא ליעול לבית הכנסת אבל אי לא מגרש אלא נאה ואמר לה על מנת שלא תכנס לבית הכנסת ולא אמר לרחל מידי דילמא מייתא רחל בפלגא דעבודה ליכא בית ואי לא עייל לבית הכנסת הרי עבד מקצת עבודה בשני בתים הלכך לא אפשר בע"א ונס הלשון משמע כן מדקאמר לחדא אמר לה מכלל דאלא לשניה אמר והתנה עמה בירושלמי משמע אשה אחרת מתקיין לו מזמנין לותה אשה תמות אשתו ביום הכפורים שיקדש זאת ביום"כ ופליג אגמרא דידן דפריך התם ויקדש מאתמול דמשמע דבר מתקיין בהזמנה בעלמא ומשני וכפר בעדו ובעד ביתו (ויקרא טז) ולא בעד שני בתים ופריך ולא גמלא כקונה קנין בשכח ומשני משום שבית התירו במקדש מ"ל חגיגה לא מייתא דלמא אמר לה הלין דכסין תרמלן לריך לכונסן מבעוד יום שלא יהא כקונה

רבינו חננאל

לה הרי זה גיטך ע"מ שלא תמות רחל חבריתך ואם מתה רחל לא ליהוי גט ואת אשתי. ולרחל אמר לה הרי זה גיטך ע"מ שאכנס בכנסת. אם אכנס לכנסת הרי את גרושה מסני ואם לא אכנס לא יהא הגט גט אם מתה רחל בטל הגט ונשארה לאה אשתו. ואם מתה לאה נשארה רחל באישות אצלו שהרי לא נכנס בכנסת. מאי איכא למימר דילמא מתה רחל בפלגא דעבודה ונמצא שהיתה בחצי העבודה רחל אשתו וכיון שמתה עכשיו בטל הגט ונמצאת לאה אשתו ונמצאת העבודה בשני בתים בהתחלה בעבודה כשרואה אם היא רחל נוטסת מקרים ועייל לכנסת ותתקיים הגט ונמצאת לאה לבדה אשתו. ירושלמי אלא נמצא קונה אשה ביום"כ מסוים שבות התירו בסקרש. מתקיף לה רבינא אם משום דכתיב ביתו [אינו] רשאי להיות לו ב' נשים יבמה דכתיב בה אשר לא יבנה את בית אחיו אם יש לו ב' נשים לא תתייבם אפילו אחת מהן. ודחי יבמתו יבמתו רבה כתים' היה לו לכתוב *) ועלתה יבמתו ועלתה יבמה השערה. יבמתו דכתב למה לי. אלא אם' יש שם שתים ועלתה אחת מהן היא יבמתו והדין יבמה. ואקשינן תוב כיון דאמר כנים לה והדר מגרש לה על תנאי כלומר אינה נקראת בית עד דכנים לה אורסה לא תתייבם דהא אינה בית. ודחי לא תהיה אשת השם השערה כתיב השערה לרבות האורסה: **ת"ר** כ"ג מקריב אינן ואינו אוכל. ר' יהודה אומר כל היום וגא רבה לומר כל היום כולו אפילו אם הוא בביתו מביאין אותו ומקריב כל היום אינו והא תניא היה עומד ומקריב ע"ג המזבח ושמע שמת לו מת אביה ואחיו ויוצא דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר יגמור השתא לר' יהודה אפוקי מסקינן ליה ואת אמרת מייתינן ליה מתוך ביתו כדי להקריב אלא מאי כל היום פי' ר' יהודה בתיבה אומר כל היום מקריב

*) נראה דל"ל היה לו לכתוב ועלתה השערה ועלתה יבמתו דכתב למה לי וכו'.

תוספות ישנים

מקומן לכל גבי מיתה לי לאסור לתקן לאחר תשמש אין לדבר סוף י"ל דאף דגבי מיתה לי לאסור לתקן לאחר תשמש כבי פרק כיון דמיישינן לעולמה לתקן אם לא תרגש ע"י אבל נשים לא תרגש יהיה לדבר סוף מבני מומה שכיחה וכו': **ולא** נעד אבי בתים. ומה שכתוב (דס"ב כד) ויבא לו יהודע נשים שתים ויולד כנים ונטת אמת כיוס"כ היה מגרש אחת מהן וע"ש: **אלא** לחמר לה הא ניעין על מנת שתמוני. ס"ה דהוי מלי למפרך וכי אלי גוונא מי הוי גיטא והאמר רבא הרי זה גיעין ע"מ שלא תבעי יין כו' כדלקמן ושוד דאי מתה אין לריך כלל אפשר מגורשת ואי משום תחילת עבודה דכשיגן כתבה אחת מ"מ נמה יב לו להתנות כלל על מנת שתמות ס"ם אם לא תמות תבריתה: **ע"מ** שלא תמות. והוה מלי למיסרך נמי ביתו דילמא מתה והוה ליה בני בתים מאותה שנה: **על** מנת שתמות אחת מכם. הא לאו שיעורא הוא דאי מתה קמייתא מצלא שמתה זאת [וזאת] מגורשת והוה ליה בלא בית. **כל** ימי חיי וקייבי. אומר ריב"ל דלא נרס כל ימי חיי דנשארת בתרת דגיעין (דף סג:) פרק מאי שנא מכל ימי חיי פלוני ומשיך כל ימי חיי הכא לפי עשות שהיה סוכר שם מתחלה וקבע כאן: **דילמא** מתה חבריתה בפלגא דעבודה. לכבי לא נקט דילמא מתה בסוף היום והוייא לה כולה עבודה בבני בתים משום דאפילו כתבה על מנת שלא תמות לאלתר אחר עשיה מ"מ יש לחוש דילמא מתה בפלגא דעבודה: **ע"כ** שייך לע"ל

דאמר לה ע"מ שתמות חבריתך. והוה מלי לאקשויי דילמא לא מתה חבריתה והוייא לה עבודה בבני בתים אלא יש קושיות הרבה בסמוכה ואינו תוס' עד לבסוף מעמידו בל אחמת בדברים הקונטרס גופיה: **דילמא** לא מתה חבריתה ולא עייל ליהכ"נ. וא"ת מ"מ אם לא מתה חבריתה ליכנס בעל כרחה לבכ"נ ותקנרב ס"ל דס"ל דאלמוחל כיון שבדעת אחרים הדבר תלוי שמא לא תלך: **מאי** איכא למימר שמא מתה חבריתה בפלגא דעבודה לא מזי כו'. ודוקא לתחוייבו אבל אם לא אמר אלא לחתן אבל אי אמר שמא תמות חבריתה בפלגא דעבודה ואי לא אזיל לבכ"נ עבד אלגא דעבודה בבני [בתים] אי עייל נמלא דס"ל כלא בית מכל מקום אבל אם לא אמר אלא לבכ"נ דנקט מעיקרא ע"מ שלא תמות חבריתה ולאחיר אמר לה בכ"נ ולאחיר אמר לה בכ"נ אי מתה חבריתה בפלגא דעבודה לא מזי ביטל ואתה מתה מגורשת כיון שלא כלך לבכ"נ ואי לא מתה חבריתה ומיגרשה אחיר אזיל לבכ"נ לבטל בע אמרת בבני בתים ובעיל לבכ"נ: **אמר** לה בבני בתים אמר לה דמיין ועד בבני בתים עבר אחד בבני בתים אבל אם לא אמר אלא לבכ"נ אבל אם לא אמר אלא לבכ"נ אבל אם לא אמר אלא לבכ"נ